

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “โครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายผู้บริโภครักษาความปลอดภัยต่อการสนับสนุนการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่” มีวิธีการดำเนินการวิจัยอันประกอบด้วย ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา กรอบและแผนงานการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายผู้บริโภครักษาความปลอดภัยต่อการสนับสนุนการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1.1 ประชากรศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริโภครักษาความปลอดภัย และกลุ่มผู้บริโภครักษาความปลอดภัย ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภครักษาความปลอดภัย และกลุ่มผู้บริโภครักษาความปลอดภัย ในจังหวัดเชียงใหม่ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ โดยแยกประเภทของผู้บริโภคออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) กรณีผู้บริโภครายเดี่ยว เช่นแม่บ้านครัวเรือนที่นิยมบริโภคผักปลอดสารพิษ เป็นต้น

(2) กรณี ผู้บริโภครายกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้บริโภคอาหารเจ อาหารมังสวิรัต กลุ่มผู้บริโภคอาหารชีวจิต เป็นต้น

ดังนั้น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจึงมีจำนวนเท่ากัน คิดเป็น 100% ของการสำรวจข้อมูลทั้งหมด 46 ร้านค้า ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

ลำดับที่

กลุ่มผู้บริโภคร

ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา (ต่อ)

ลำดับที่	กลุ่มผู้บริโภคร	สถานที่ตั้ง
15	เจพรทิพย์	23 ถ.หัดดีเสวี ต.ช้างเผือก อ.เมือง (053) 219659
16	ร้านมังสวิรัต	ข้างที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงใหม่
17	ร้านคุณเชิญ (ในโรงแรมนิวเสรษฐกิจ)	46/1 ถ.รถไฟ ใกล้สถานีรถไฟเชียงใหม่ ต.วัดเกต อ.เมือง (053) 242589, 302563-5
18	ร้านมังสวิรัตไบพร	15/3 ศรีภูมิซอย 1 ถ.ศรีภูมิ อ.เมือง (053) 218630
19	ร้านต้นฝั้นมังสวิรัต – เจ	14 ม.5 ต.ทุ่งค้อ อ.สันป่าตอง (053) 311879
20	ร้านลองพิสุจน์ – มังสวิรัต	หน้าตลาดเชียงดาว อ.เชียงดาว (053) 388154, 455030
21	ร้านครัวมังสวิรัต	254 ม.2 ต.เวียง อ.ฝาง (053)451120
22	ร้านอาหารมังสวิรัตฝาง	10/11 ตรงข้ามโรงจักรไฟฟ้าอำเภอฝาง ต.เวียง อ.ฝาง
23	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ร้านเจ้าเงาะ ตรงข้ามประตูทางเข้า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
24	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ร้านเจร่วมมิตร ถ.ห้วยแก้ว หน้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
25	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	มังสวิรัต โรงอาหารคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
26	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	เสียบงบุญ (เจ) โรงอาหาร คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
27	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	สถานธรรมเทียนเป่า หลังมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ตรงข้าม คณะศึกษาศาสตร์

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา (ต่อ)

ลำดับที่	กลุ่มผู้บริโภคร	สถานที่ตั้ง
28	มังสวิรัต	ศูนย์อาหารชั้นล่าง ศูนย์การค้าแอร์พอร์ต พลาซ่า ถ.มหิดล
29	ร้านอาหารอินเดีย	ถ.ท้ายวัง ก่อนถึงสี่แยกชานินทร์
30	เกษตรรมชาติ 1	หลังรัชชาแมนชั่น ถ.ศิริมั่งคณาจารย์ ทางไปห้วยแก้ว
31	ร้านเจ้อสวีนิ	ใกล้โชตนามอลล์ นครเชียงใหม่
32	ร้านมังสวิรัตอินเดีย	ช. โปล์ ถ.ช้างเผือก ใกล้ตลาดเอราวัณ
33	ร้านอินโฮม	ใกล้ประตูช้างเผือก
34	ร้านเจ	ติดสนามกีฬาเทศบาล
35	ร้านมังสวิรัต	ในโรงอาหารสถาบันราชภัฏเชียงใหม่
36	ร้านเจเฟื่อง	ถ.เมืองสมุทร หลังตลาดเมืองใหม่ อ.เมือง
37	ร้านเซฟิธัญญาเจ	ช.นันทาราม 5 ถ.สุริวงค์ (053) 206147
38	ร้านเจไอศกรีมหิมะ	ถ.สนามบิน แยกถนนอ้อมเมือง ย่านต้นรา ภักดิ์
39	ร้านเจเมี่ยวชิน	ถ.แก้วนารัฐ ไปทางสถานีขนส่งเชียงใหม่ อาเขต
40	ศูนย์อาหารมังสวิรัตบ้านเฮา	ถ.เทวีอุทิศ ไปออก ถ.เจริญเมือง
41	ร้าน โฮลเฮิร์ท	ถ.ศรีดอนไชย อ.เมือง (053) 282463
42	ร้านเจพรรณนิภา	ถ.ช้างคลาน ย่านโรงเรียนพาณิชยการ ลานนา
43	ร้านดีเจ	ถ.ระแงง ไปออก ถ.คชสาร
44	ร้านเจ	ในโรงอาหารมหาวิทยาลัยพายัพ
45	ร้านมังสวิรัต	ถ.ช้างเรือนจำ (ถ.อินทวโรรส ซ.1) อ.เมือง
46	ร้านเจ (ชื้อกลับบ้าน)	ในตลาดต้นลำไย เข้าทางด้านหลังแม่น้ำปิง

ที่มา : จากการสำรวจ

3.1.2 ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ

ได้แก่การสืบค้นข้อมูลของกลุ่มธุรกิจชุมชน โดยการจดบันทึก ประกอบกับวิธีการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์เจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีสมาชิกของกลุ่มเป็นผู้ร่วมกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) และให้ข้อมูลตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน (Participatory research)

(2) ส่วนข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้บริโภค และกลุ่มผู้บริโภคอันได้แก่

(2.1) ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเลือกซื้อผักของผู้บริโภค ว่า มีความต้องการผักแบบใด ชนิดใด ลักษณะไหน วัน เวลา ที่ต้องการ ฤดูกาล และคุณภาพของผัก เป็นต้น

(2.2) ข้อมูลด้านการบริหารจัดการของกลุ่มผู้บริโภค

(3) ข้อมูลด้านปริมาณการซื้อของกลุ่ม

(3.1) ชนิดของเครื่องมือ

(3.1.1) ใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต (Interview schedule)

เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะคำถามซึ่งกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าให้เลือกตอบ (Close ended questions) และคำตอบแบบให้เติมคำตอบ (open ended questions) โดยนักวิจัยจะเป็นผู้ทำการสัมภาษณ์และสังเกต เพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง

นอกเหนือจากการสัมภาษณ์และสังเกตแล้ว การที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนจำเป็นต้องเก็บข้อมูลโดยอาศัยวิธีการดังต่อไปนี้

(1) การจัดเวทีชาวบ้าน เพื่อระดมความคิดเห็นและหาข้อตกลง

(2) การจัดการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อติดตามผลงานและประเมินผล

(3) การสังเกตเป็นการสังเกตการทำงานของกลุ่ม

(4) การจัดสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กันกับกลุ่ม ในด้านต่าง ๆ ได้แก่

(4.1) ความรู้เกี่ยวกับผักปลอดสารพิษ

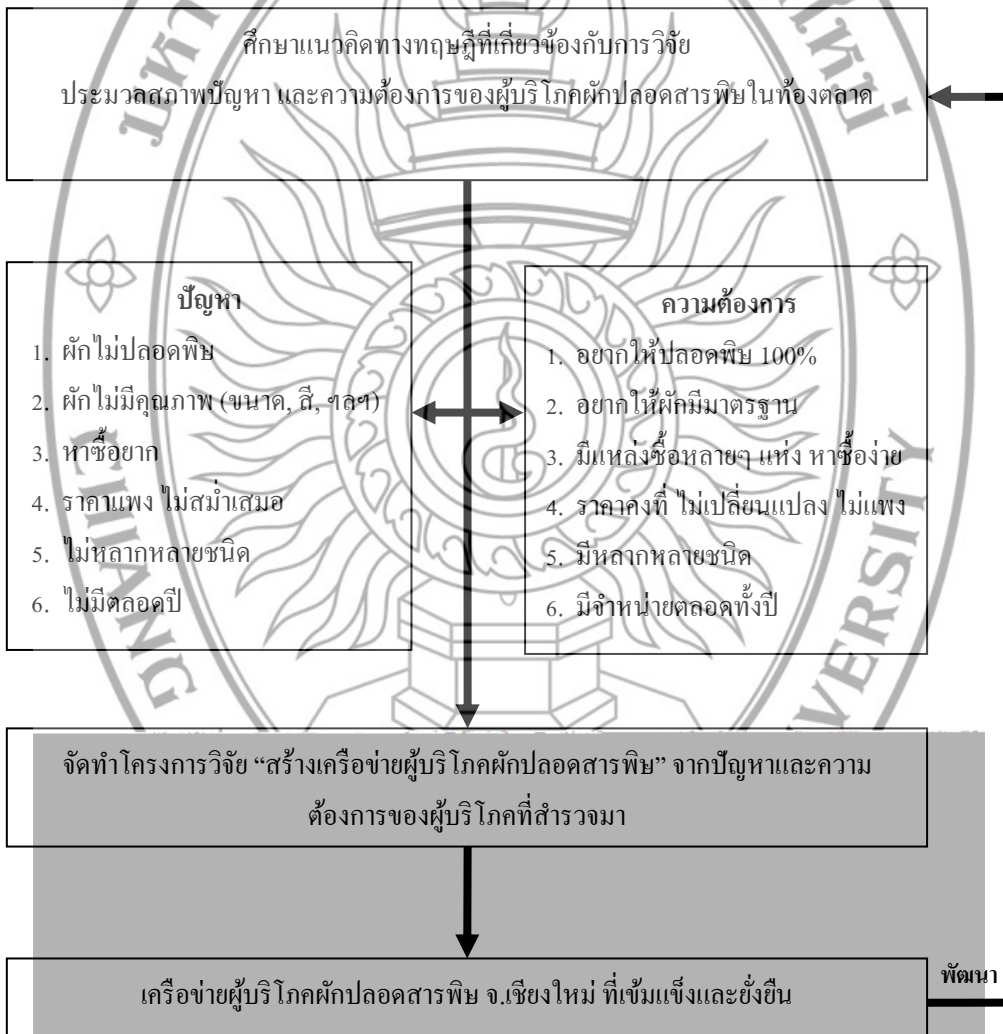
(4.2) พฤติกรรมการบริโภคผักปลอดสารพิษที่ถูกต้อง

(5) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้แต่ละกลุ่มพยายามเชื่อมโยงความต้องการเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดเครือข่าย

(6) การจัดการเชิงปฏิบัติการเพื่อกระตุ้นให้แต่ละกลุ่มได้เสนอแนวทางในการสนับสนุนให้ผู้ผลิตผัก ผลิตผักปลอดสารพิษในคุณลักษณะที่กลุ่มต้องการ

3.2 กรอบของการวิจัย

การศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายผู้บริโภครักผักปลอดสารพิษต่อการสนับสนุนการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีกรอบของการวิจัย ดังนี้

3.3 แผนการวิจัย

การศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายผู้บริโภคร้านอาหารปลอดสารพิษต่อการสนับสนุนการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีระยะเวลาในการทำการวิจัยทั้งสิ้น 2 ปี โดยแบ่งแผนการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ (1 ระยะเวลาที่มีการดำเนินงาน 1 ปี 12 เดือน) มีแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัยดังนี้

3.3.1 ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

การศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายผู้บริโภคร้านอาหารปลอดสารพิษต่อการสนับสนุนการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งนี้มีระยะเวลาในการทำการวิจัยทั้งสิ้น 3 ปี โดยแบ่งแผนการดำเนินงานเป็น 3 ระยะ (1 ระยะเวลาที่มีการดำเนินงาน 1 ปี 12 เดือน) มีแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัยดังนี้

(1) แผนการดำเนินงานในปีที่ 1

ใช้ระยะเวลาในการวิจัย 1 ปี (12 เดือน) โดยแบ่งการทำงานเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเตรียมการวิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ผักปลอดสารพิษ ในจังหวัดเชียงใหม่ ประเด็น สภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริโภค กลุ่มผู้บริโภค การรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่าย วางแผนการดำเนินงาน จัดทำเอกสาร จัดเตรียมวัสดุดำเนินการ

ระยะที่ 2 ดำเนินการวิจัย ปฏิบัติการสร้างและพัฒนากลุ่ม สร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้บริโภคร้านอาหารปลอดสารพิษ จังหวัดเชียงใหม่ โดยการวิเคราะห์และ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานการวิจัย

3.3.2 แผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย

การศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายผู้บริโภคร้านอาหารปลอดสารพิษต่อการสนับสนุนการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ มีแผนการดำเนินงานดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

(2) ประมวลสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริโภคร้านอาหารปลอดสารพิษใน

ท้องถิ่น

สำหรับการประมวลสภาพปัญหาและความต้องการของผู้บริโภคนั้น ทางนักวิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคร้านอาหารปลอดสารพิษในร้านอาหารต่าง ๆ ใน

จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นตัวแทนผู้บริโภคฟักปลอดสารพิษ จังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด มีรายละเอียดของการสำรวจ ดังแบบสอบถาม ดังนี้

ประเด็นของความตระหนักของพิษภัยของการบริโภค

1. ท่านตระหนักถึงพิษภัยของการบริโภคผักที่มีสารเคมีตกค้าง หรือไม่

ตระหนัก เพราะ

.....

ไม่ตระหนัก เพราะ

.....

ประเด็นของความเข้าใจที่แท้จริงของความปลอดภัยของผักต่างๆ

2. ท่านเรียงลำดับความปลอดภัยจากผักต่างๆ ดังต่อไปนี้ จากมากไปหาน้อย

ผักอินทรีย์

ผักปลอดสารพิษ

ผักปลอดภัย

ผักไฮโดรโปนิก

ประเด็นความสนใจต่อการบริโภคผักปลอดสารพิษ

3. ท่านมีความสนใจต่อการบริโภคผักปลอดสารพิษหรือไม่

สนใจบริโภค เพราะ

.....

ไม่สนใจบริโภค เพราะ

.....

ประเด็นการสำรวจอาหารที่ท่านอยู่ในปัจจุบัน

4. ร้านที่ท่านซื้ออาหารอยู่ใช้ผักปลอดสารพิษ หรือไม่

- ไม่รู้
- ใช่
- ไม่ใช่

ทราบได้อย่างไร

.....

ประเด็นการแก้ไขปัญหาจากร้านค้าที่ซื้อผักในขณะนี้

5. ถ้าร้านอาหารที่ท่านซื้ออยู่ไม่ใช่ผักปลอดสารพิษ ท่านจะ?

- ยังซื้ออยู่เพราะ
-
- ไม่ซื้ออาหารร้านนี้อีกเลย
- ถ้าท่านจำเป็นจะต้องซื้อ ท่านมีข้อเสนอแนะให้ทางร้านทำอย่างไร
-

ประเด็นความมั่นใจต่อความปลอดภัยของผักที่ท่านอยู่

6. ถ้าร้านอาหารที่ท่านซื้ออยู่ใช้ผักปลอดสารพิษ ท่านมั่นใจว่าผักนั้นปลอดภัยหรือไม่

- มั่นใจ เพราะ
-
- ไม่มั่นใจ เพราะ
-

ประเด็นข้อเสนอแนะต่อร้านที่ซื้อผักอยู่ขณะนี้

7. เพื่อให้ผู้บริโภคทราบว่าทางร้านใช้ผักปลอดสารพิษ ในการประกอบอาหาร ทางร้านควรจะทำอย่างไร (ให้เรียงลำดับความสำคัญดังต่อไปนี้)

- ประเด็นที่ 1 มีตรารับรองมาตรฐานความปลอดภัยของผัก
- ประเด็นที่ 2 มีป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์ “ใช้ผักปลอดสารพิษ”
- ประเด็นที่ 3 บอกที่มาของแหล่งผักปลอดสารพิษที่ใช้

- ประเด็นที่ 4 บอกชนิดของรายการอาหารที่ใช้ผักปลอดสารพิษ
 ประเด็นที่ 5 บอกประโยชน์และความรู้ของการบริโภคผักปลอดสารพิษ
 ประเด็นที่ 6 บอกวิธีการป้องกันสารพิษจากผัก ก่อนรับประทาน

จากแบบสอบถามดังกล่าว สามารถประมวลสภาพปัญหาและความต้องการของ
 ผู้บริโภคผักปลอดสารพิษ ในจังหวัดเชียงใหม่ได้ ดังนี้

(2.1) ปัญหา

- (2.1.1) ผักไม่ปลอดพิษ
 (2.2.2) ผักไม่มีคุณภาพ (ขนาด, สี, ฯลฯ)
 (2.2.3) หาซื้อยาก
 (2.2.4) ราคาแพง ไม่สม่ำเสมอ
 (2.2.5) มีหลากหลายชนิด
 (2.2.6) ไม่มีตลอดปี

(2.2) ความต้องการ

- (2.2.1) อยากให้ปลอดพิษ 100%
 (2.2.2) อยากให้ผักมีมาตรฐาน
 (2.2.3) มีแหล่งซื้อหลาย ๆ แห่ง หาซื้อง่าย
 (2.2.4) ราคาคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่แพง
 (2.2.5) มีหลากหลายชนิด
 (2.2.6) มีจำหน่ายตลอดทั้งปี

(3) จัดทำโครงการวิจัย “สร้างเครือข่ายผู้บริโภคผักปลอดสารพิษ” จากปัญหา
 และความต้องการของผู้บริโภคที่สำรวจมา

- (4) เครือข่ายผู้บริโภคผักปลอดสารพิษ จ.เชียงใหม่ ที่เข้มแข็งและยั่งยืน
 (5) พัฒนาเครือข่ายให้ยั่งยืนต่อไป